

Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методики дошкільної та початкової освіти

**ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ
ЗАСОБАМИ МЕНТАЛЬНИХ КАРТ**

Дипломна робота
на здобуття ступеня вищої освіти магістр

Виконала: студентка 2курсу, 241 М групи

Спеціальності 012 Дошкільна освіта

Драмін Тетяна Миколаївна

Керівник доц.Семашкіна Г.М.

Рецензент доц. Лось О.М.

Херсон - 2020 року

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1.	
ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДРУНТЯ ТЕХНОЛОГІЇ	
КАРТУВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ	8
1.1. Психолого-педагогічний аналіз проблеми дослідження.....	8
1.2. Ментальні карти як засіб структуризації та візуалізації інформації.....	11
1.3. Вивчення стану використання ментальних карт у дошкільній освіті.....	20
РОЗДІЛ 2.	
СИСТЕМА РОБОТИ ВИХОВАТЕЛЯ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ	
МЕНТАЛЬНИХ КАРТ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗДО	
24	
2.1. Ментальні карти як складова предметно-розвивального середовища у ЗДО.....	24
2.2. Експериментальна перевірка гіпотези дослідження.....	28
2.3. Методичні рекомендації щодо використання ментальних карт у роботі з дошкільниками.....	33
ВИСНОВКИ	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	47
ДОДАТОК А	51
ДОДАТОК Б	53
ДОДАТОК В Кодекс академічної доброчесності.....	57

ВСТУП

Стрімка цифровізація всіх аспектів людської життєдіяльності регламентує створення нових моделей відносин: в побуті, на виробництві, у сфері обслуговування, в освіті. Величезні потоки інформації вимагають сформованості умінь для її сприйняття, переробки, використання і т.ін. Не випадково, популярністю користуються ті сервіси, які добре структуровані, не обтяжені великими текстами і інструкціями, зрозумілі на інтуїтивному рівні.

Результати досліджень вчених про особливості мислення сучасного покоління (кліповість, перехід від лінійної моделі мислення до мережевої, побудованої на візуальних образах, опора на короткочасну пам'ять) актуалізують проблему використання засобів і методів подачі інформації, що дозволяють ефективно її візуалізувати для подальшого розуміння і структурування. Класичні підходи реалізації цієї проблеми засновані на таких властивостях людського мозку, як асоціативність, ієрархічність, візуалізація. З фізіологічної точки зору, асоціації виникають як «безперервне відчуття», що виникає внаслідок послідовного ряду умовних рефлексів. Психологія визначає їх як «закономірний зв'язок між окремими подіями, фактами, предметами або явищами, відображеними в свідомості і закріпленими в пам'яті» [2].

Увагу дослідників в різні часи привертала ідея, пов'язана з проблемою розвитку творчості. Теоретичні і практичні положення, пов'язані з творчою активністю і творчим саморозвитком розглядалися в працях Б.Г. Ананьєва, Л.С. Виготського, Н.С. Лейтесау, Б.М. Теплова та інших.

Вивченню теорії і практики формування активності особистості присвячені роботи К.А. Альбуханової-Славської, І.Д. Беха, Д.Б.Богоявленської, Л.А.Венгера, Т.І. Льовкіна, Т. І. Поніманської та ін.

Над проблемою розвитку творчих здібностей працювали Б.Г.Ананьєв, Дж. Гілфорд, В.В. Давидов, В.В.Клименко, Я.Л.Пономарьов та інші.

Проблемами дитячої творчості займалися Б.Г. Ананьєв, М.Р.Гінзбург, О.О.Кононко, В.В.Клименко, О.Я.Савченко, В.Н. Шацька та інші.

С.Л. Рубінштейн в своєму визначенні робить акцент на неповторності, індивідуальності, створеної конкретно людиною картини світу, причому створення «картини» і є творча активність.

Аналіз психолого-педагогічних досліджень показує, що в процесі мислення людина сприймає навколишній світ у вигляді структур, тобто об'єктів і зв'язків між ними. Ці психологічні знання давно використовують педагоги, підкріплюючи навчальний матеріал візуальними образами. Йдеться і про ілюстрації, і про предметні малюнки, і про схеми для розуміння рішення математичних задач і т.ін. Сьогодні практично будь-яке пояснення нового матеріалу або доповідь супроводжується відповідною презентацією і слайдами. А використання інфографіки дозволяє передавати інформацію без урахування мовних і вікових бар'єрів. Дійсно, візуалізація інформації – невід'ємна частина нашого сприйняття, так як вона базується на асоціативному мисленні і ієрархії понять.

Теоретичні основи візуалізації навчальної інформації відображені в працях О.Асмолова, Ф. Бартлетта, А. Вербицького, В. Давидова, П. Ерднієва, З. Калмикової та ін. Особливості застосування візуалізації в навчальному процесі досліджувалися С. Арюткіним, Г. Брянцевою, С. Герасимовою, В. Койбічук, В. Кузовлевою, Е. Макаровою, Н. Манько, І. Марголіною, Н. Неудахіною, Є. Поляковою, А. Пуховим, А. Рапуто, О. Родею, С. Селеменевим, С. Сергєєвим, В. Четіним, Д. Шеховцовою та ін. На сьогодні існує велика кількість сучасних технологій візуалізації інформації: мобільне навчання, хмарні технології, віртуальні

лабораторії, гейміфікація, робототехніка, скрайбінг, створення інтелект-карт та інші.

Дошкільна освіта, бере на себе відповідальність за створення якісних умов для розвитку особистості дитини. Ці умови засновані на ініціативи і самостійності самих дітей, що неможливо без застосування нових, просунутих технологій і методів.

Одним з таких методів є побудова інтелект-карти, яка ґрунтується на наочно-образному мисленні дитини, що є пріоритетним в дошкільному віці. Інтелект-карта це унікальний і простий метод запам'ятовування і систематизації інформації, за допомогою якого розвиваються як творчі, так і мовні здібності дітей, активізується пам'ять і мислення. Даний метод забезпечує високу пізнавальну активність дітей, сприяє взаємодії дітей з дорослими і однолітками.

Вченими і практиками доведено, що освоїти інтелект-карту здатні діти з різними можливостями, в тому числі діти з затримкою мовленнєвого розвитку та інвалідністю. Інтелект-карта універсальна в застосуванні, доступна для дитячого сприйняття. Інтелект-карта допомагає дітям вибудовувати послідовність своїх дій, запам'ятати (згадати) логічні ланцюжки подій, доступна, легка в роботі, не вимагає тривалої підготовки до застосування в роботі та великої кількості матеріалу. Інтелект-карти діти заповнюють самостійно, проявляють ініціативу щодо заповнення карти (що, як, і де намалювати), вибирають спосіб роботи (рисунок, колаж і т.п.), формується звичка дотримуватися загальноприйнятих правил, вміння працювати в команді, домовлятися.

Метод інтелект-карт ввів Т.Бьюзен на основі правила побудови семантичної мережі асоціацій. У цих правилах вчений сконцентрував вимоги, що дозволяють активізувати роботу мозку з відтворення асоціацій на рівні пам'яті, сенсорних відчуттів, сприйняття кольору, емоцій і т.ін. Метод отримав свій подальший розвиток для будь-якої

вікової категорії. У дошкільній освіті використовується як засіб візуалізації інформації інтеграційного характеру.

Так, Х.Барна, посилаючись на дослідження сучасних науковців, які пропагують і розробляють інтегрований зміст дошкільної освіти (Н.Гавриш, М.Арцишевська, В.Ільченко, О.Кононко, Л.Масол, М.Лазарєва, Н.Васюкова, Л.Рюміна й інші), демонструє можливості застосування інтелект-карт в освітньому просторі закладу дошкільної освіти [5].

Незважаючи на зацікавленість спеціалістів окресленою проблематикою, питання широкого використання або практичної апробації залишається відкритим. З одного боку, науковці відзначають ефективність впровадження інтелект-карт в освітній процес дошкільних закладів, з іншого, на сьогодні не існує обґрунтування і відповідних методичних рекомендацій для педагогів-практиків. Саме це протиріччя зумовило вибір теми нашого магістерського дослідження: **«Формування пізнавальної діяльності дошкільників засобами ментальних карт»**.

Робота виконана згідно з науково-дослідною темою кафедри теорії та методики дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету: «Теоретико-методичні засади формування професійної компетентності сучасного педагога дошкільної та початкової освіти».

Метою роботи є теоретичне обґрунтування і практична апробація ментальних карт як засобу формування пізнавальної діяльності дошкільників.

Об'єкт дослідження: пізнавальна діяльність дітей дошкільного віку.

Предмет дослідження: технологія складання ментальних карт як складова освітнього процесу у дошкільному закладі.

Гіпотеза дослідження: технологія складання ментальних карт дозволяє не тільки спостерігати і корегувати когнітивні процеси, але й

якісно впливати на результати навчання. Причому, окрім аспектів, пов'язаних з формуванням пізнавальної діяльності дітей (виділення мети і предмета дослідження; пошук інформації; аналіз понять і встановлення зв'язків між ними; структурування знань; кодування і перекодування; узагальнення), позитивні зрушення відбуваються в афективній і психомоторній сфері особистості.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати психолого-педагогічні дослідження щодо асоціативності мислення дошкільників.
2. Визначити суть, правила складання і використання ментальних карт як засобу візуалізації інформації.
3. Узагальнити існуючий педагогічний досвід впровадження ментальних карт у практику роботи закладів дошкільної освіти.
4. Експериментально перевірити гіпотезу дослідження.
5. Розробити відповідні методичні рекомендації.

Для вирішення поставлених завдань нами були використані наступні **методи** дослідження: аналіз психолого-педагогічної та філософської літератури; діагностичні (спостереження, бесіда, анкетування); педагогічний експеримент.

Експериментальною базою дослідження став Херсонський заклад дошкільної освіти комбінаторного типу № 24 Херсонської міської ради.

Апробація. Загальні положення, результати дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри теорії та методики дошкільної та початкової освіти, на регіональному науково-методичному семінарі «Формування дослідницьких компетентностей педагога дошкільної та початкової освіти», висвітлено у публікації автора.

Структура роботи. Матеріали дослідження викладені на сторінках випускної роботи, яка складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури, додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДРУНТЯ ТЕХНОЛОГІЇ КАРТУВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ

1.1. Психолого-педагогічний аналіз проблеми дослідження

П.Анохін говорив, що можливості мозку з формування асоціативних зв'язків набагато перевершують його можливості зі зберігання інформації [1].

Ієрархічність мозку проявляється в його можливостях серед понять, спогадів, ідей виділити головний, ключовий елемент, що лежить в основі таких асоціацій. Як результат, виникає якийсь граф образів, пов'язаних із заданим поняттям.

Представник генеративної лінгвістики Н.Хомський, пояснюючи природу людської мови, обґрунтовує виникнення якихось «правил в голові», що дозволяють трансформувати передану і отриману інформацію через розбиття її на смислові одиниці (слова) і знаходження зв'язків між цими одиницями [16].

Таким чином, об'єднуючи різні теорії, вчені доводять функціонування радіантного (візуального) мислення як процесу, при якому в центрі знаходиться якийсь об'єкт, що дає імпульс до народження безлічі асоціацій, які стають центральним образом вже для іншого асоціативного процесу [12].

Знання особливостей візуального мислення успішно використовують педагоги в своїй діяльності для побудови асоціативного куща, схем, таблиць, діаграм і т.ін. Однак питання теоретико-методичного характеру про доцільність реалізації того чи іншого методу, обґрунтованості залучення візуальних образів для обробки, систематизації інформації є недостатньо вивченим.

Будь-яку інформацію людина сприймає з навколишнього світу завдяки органам почуттів, використовуючи зір, слух, смак, нюх, дотик. Далі вона обробляється, часто перетворюючись з одного виду в інший за суворими формальними правилами. Так звана «теорія обробки інформації», будучи міждисциплінарною, описує яким чином людина засвоює і використовує отриману інформацію у своїй діяльності. Схематично модель обробки інформації наочно показує, яким чином інформація, що сприймається людиною, може затриматися в її пам'яті (рис.1.1.)

с

Рис.1.1.- Модель обробки інформації

Представник теорії Джордж А.Міллер, розмірковуючи про особливості оперативної (короткочасної) пам'яті, виділив кілька її аспектів, а саме: діапазон розмірності сприйняття інформації, обсяг пам'яті, швидкість перекодування інформації. Вивчення перших двох показало, що існують обмеження в обсязі інформації, яку людина обробляє в рамках своєї оперативної пам'яті. І розбиття цього потоку на взаємопов'язані елементи сприяє збільшенню її обсягу. Перекодування (наприклад, словесно-символьний в математиці, звуко-буквенна в лінгвістиці, словесно графічна для істориків і т.ін.), на думку

Дж.А.Міллера, є надзвичайно потужною зброєю для збільшення обсягу інформації [21].

Саме Дж.А.Міллер і його послідовники довели, що обсяг оперативної пам'яті обмежений 7 одиницями інформації, а розбиття на порції сприяє запуску своєрідного механізму перевірки істинності цієї порції [21].

Подальша обробка інформації пов'язана з пошуками ознак, за якими можна її класифікувати, розбити на види, тобто структурувати. Це означає, що інформаційні одиниці представлені (зберігаються, передаються, обробляються) не хаотично, а підкоряються якійсь логіці, якомусь правилу розміщення, коли можна простежити взаємозв'язки між даними. «У мисленні на основі сенсорної інформації робляться певні теоретичні та практичні висновки. Воно відображає буття не тільки у вигляді окремих речей, явищ і їх властивостей, а й визначає зв'язки, що існують між ними, які найчастіше безпосередньо, в самому сприйнятті людині не дані. Властивості речей і явищ, зв'язки між ними відображаються в мисленні в узагальненій формі, у вигляді законів, абстрактних систем, сутностей»[9, С.32].

Систематизована інформація значно краще сприймається і запам'ятовується людиною. Залежно від розв'язуваної задачі систематизація інформації може зводитися до її аналізу, структурування, упорядкування, формалізації, класифікації, кластеризації, типологізації або до комбінації цих процедур. Узагальнено мова йде про безліч закономірно пов'язаних один з одним елементів, що представляє собою цілісне утворення; форму, спосіб устрою, організацію чого-небудь.

Саме систематизація та структурування інформації є тими психологічними механізмами, завдяки яким людина здатна до ефективної обробки великих потоків інформації.

Найбільш використовуваними є лінійні структури даних (наприклад, список або перелік), табличні, ієрархічні (у вигляді графів,

схем, діаграм). Значне зростання кількості інформації, яку людина отримує і переробляє в повсякденному житті і професійній діяльності; її ускладнення, як з точки зору різноманітності даних (за видом, за формою подання, за способом організації), так і за смисловою насиченістю; використання інформаційних та комунікаційних технологій сприяло появі нового напрямку наукового знання – інформаційна архітектура, що вивчає методи і прийоми структурування інформації; принципи систематизації інформації та навігації по ній з метою допомогти людям більш успішно знаходити і обробляти потрібні їм дані [10].

1.2. Ментальні карти як засіб структуризації та візуалізації інформації

Т.Бьюзен запропонував один з ефективних способів структурування, систематизації та візуалізації – ментальні (або інтелект-карти) карти, які є прямим додатком і формою графічного вираження візуального мислення. В основі ментальних карт – знаходження асоціацій, що виникають у мозку людини в зв'язку з якимось поняттям. Розгалужена мережа асоціацій дозволяє не тільки дати цілісний опис об'єкта, виявити його основні і другорядні властивості, а й порушити підсвідомі спогади. Т.Бьюзен пояснює, що «ментальні карти – це графічне вираження процесу радіантного мислення і тому є природним продуктом діяльності людського мозку. Це потужний графічний метод, що надає універсальний ключ до вивільнення потенціалу, прихованого в мозку. Ментальні карти мають чотири істотні відмінності:

- а) об'єкт уваги / вивчення виокремлюється в центральному образі;

б) основні теми, пов'язані з об'єктом уваги / вивчення, розходяться від центрального образу у вигляді гілок;

в) гілки, що приймають форму плавних ліній, позначаються і пояснюються ключовими словами або образами. Вторинні ідеї також зображуються у вигляді гілок, що відходять від гілок вищого порядку; то ж справедливо для теоретичних ідей і т.ін.;

г) гілки формують пов'язану вузлову систему»[6].

Для широкого розгляду поняття, на основі якого будуються ментальні карти Т.Бьюзен пропонує правила побудови семантичної мережі асоціацій.

Фізіологічні і нейропсихологічні принципи роботи головного мозку людини, які закладені в основу методу ментальних карт:

- ментальна карта за формою нагадує нейрон (клітку головного мозку) з безліччю відгалужень;
- відбувається безпосередня взаємодія правої і лівої півкуль при моделюванні ментальної карти;
- інформація на ментальній карті максимально візуалізована, її можна оглянути «одним поглядом»;
- включення процесів мислення при запам'ятовуванні збільшує обсяг пам'яті;
- асоціативне мислення (мислення образами) переважає в дошкільному віці;
- радіантне мислення людини (виникнення кількох нелінійних асоціацій при отриманні інформації).

Узагальнення досліджень психологів, фізіологів, педагогів дозволяє визначити чинники результативності застосування ментальних карт. Так позитивні зрушення у навчанні досягаються:

- наочністю: всю проблему з її численними сторонами можна окинути одним поглядом;

- привабливістю: хороша ментальна карта має свою естетику, її розглядати не тільки цікаво, а й приємно;
- запам'ятовуваністю: завдяки роботі обох півкуль мозку, використання образів і кольору ментальна карта легко запам'ятовується;
- своєчасністю: ментальна карта допомагає виявити недолік інформації і зрозуміти, якої інформації не вистачає;
- творчістю: ментальна карта стимулює творчість, допомагає знайти нестандартні шляхи вирішення завдання;
- можливістю перегляду: перегляд ментальної карти через деякий час допомагає засвоїти картину в цілому, запам'ятати її, а також побачити нові ідеї.

Т.Бьюзен сконцентрував вимоги, що дозволяють активізувати роботу мозку з відтворення асоціацій на рівні пам'яті, сенсорних відчуттів, сприйняття кольору, емоцій і т.ін. (табл.1.1).

Таблиця 1.1.

Правила побудови ментальної карти

Правило	Рекомендації
емпатія – виразність (опора на відчуття, які отримані через органи чуття; емоції)	<ul style="list-style-type: none"> •варіювання різними кольорами, розмірами шрифту, обсягами зображень; •максимальний акцент на графічні уявлення; •комбінація різних видів сприйняття; •відстань між елементами ментальної карти дозволяє візуалізувати їх окремо.
Пошук асоціацій	<ul style="list-style-type: none"> •зв'язок елементів за допомогою стрілок, колірних рішень; •кодування інформації.
Однозначність в розумінні поняття	<ul style="list-style-type: none"> •асоціації бажано визначати одним словом, написаним друкованими літерами і яке знаходиться над лінією;

	<ul style="list-style-type: none"> •візуально довжина лінії повинна бути співрозмірною до довжини відповідного ключового слова; •першорядні лінії повинні бути плавними і більш виділеними; •необхідно уникати багатозначних зображень; •слова розташовуються горизонтально.
Білатеральність (одночасне залучення лівої і правої півкуль головного мозку)	<ul style="list-style-type: none"> •візуальні образи бажано реалізовувати у вигляді зображень; •пам'ятати про логіку: від простого до складного, від цілого до частини, від великого до малого, від конкретного до абстрактного і т.ін.
Дотримання ієрархії думок	<ul style="list-style-type: none"> •кожен елемент відноситься до якоїсь категорії за принципом «ціле-частина»; •зручно на мапі нумерувати як основні, так і другорядні лінії

Характеризуючи центральний образ, Т.Бьюзен пише: «Графічний образ автоматично поміщається в фокус зору, а значить і вашого мозку. Він дає народження численним асоціаціям і надзвичайно ефективний як фактор, що сприяє кращому запам'ятовуванню. Крім того, образ приваблює, причому відразу на декількох рівнях сприйняття. ... Якщо якесь слово має центральне значення для вашої ментальної карти, його потрібно перетворити в образ, використовуючи при цьому переваги об'ємного зображення, палітри кольорів і привабливої форми» [6, С.95].

Хорст Мюллер у своїй книзі з використання ментальних карт показує різні грані їх використання:

- в процесі мозкового штурму для збору і структурування ідей (в команді чи індивідуально);

- в інформаційному менеджменті для управління, структурування і організації;
- в організації своєї діяльності і планування;
- в презентаціях: від збору матеріалів до конспектів;
- при веденні документації: створення персонального банку знань, для систематизації прочитаного і почутого.
- для візуалізації відносин, зв'язків, всіх аспектів однієї теми (роботи або життя) [24].

Властивості ментальних карт представлено на рис.1.2.

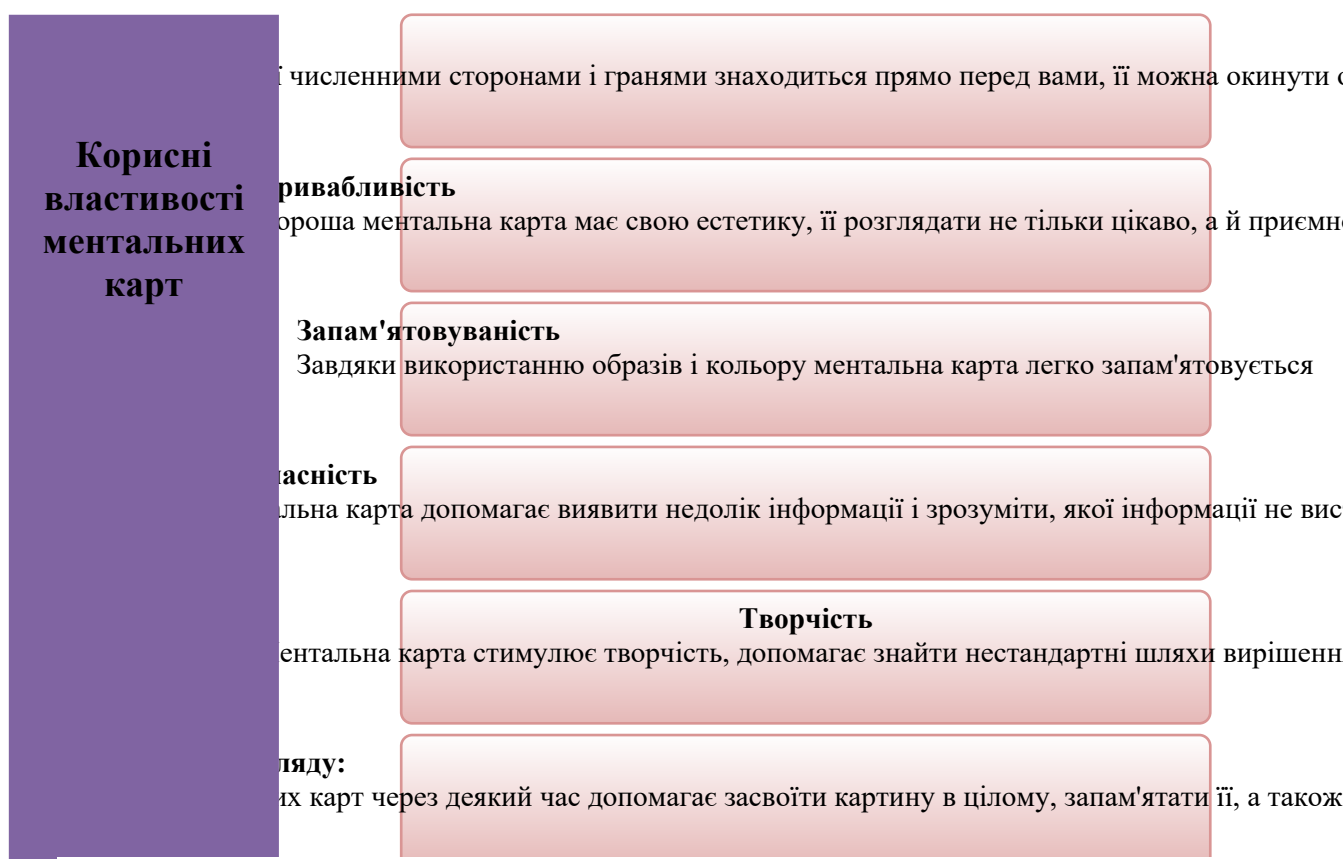

Рис. 1.2.- Властивості ментальних карт

Карта розуму – це високоефективний спосіб отримання інформації у вашому мозку та поза ним – це креативний та логічний засіб ведення нотаток та створення нотаток, який буквально «відображає» власні ідеї.

Усі ментальні карти мають природну організаційну структуру, яка випромінює центр і використовує лінії, символи, слова, кольори та

зображення відповідно до простих, зручних для мозку концепцій. Ментальна карта перетворює довгий перелік монотонної інформації у барвисту, незабутню та високоорганізовану схему, яка працює у відповідності до природних способів роботи вашого мозку.

Один простий спосіб зрозуміти ментальну карту – це порівняння її з картою міста. Центр міста представляє головну ідею; основні дороги, що ведуть від центру, представляють ключові думки у вашому процесі мислення; вторинні дороги або гілки представляють ваші другорядні думки тощо. Спеціальні зображення або форми можуть представляти визначні пам'ятки або особливо доречні ідеї.

Ментальна карта – це зовнішнє дзеркало власного природного мислення, якому сприяє потужний графічний процес, що забезпечує універсальний ключ для розкриття динамічного потенціалу мозку.

Майже з того моменту, як ментальні карти увійшли у користування, ще одне велике наукове дослідження підтвердило їх обґрунтованість як метод сумісного мозку. У Каліфорнії доктор Роджер Сперрі, який за свої дослідження отримав Нобелівську премію, підтвердив, що остання в еволюційному відношенні частина мозку, «мисляча кришка» кори головного мозку, була розділена на дві великі півкулі, і ці півкулі провели комплексний діапазон інтелектуальних завдань, званих кортикальними навичками. Завдання включали: логіку, ритм, лінії, колір, списки, мріання, цифри, уяву, слово, гештальт (бачимо всю картину).

Власне дослідження Р.Сперрі підтвердило, що чим більше ці заходи були інтегровані, тим більше ефективність мозку налагоджувалась кооперативно, з кожним інтелектуальним навиком, що підвищував ефективність інших інтелектуальних сфер. У процесі створення ментальної карти людина не лише практикує та вживає основні сили пам'яті та обробку інформації, а й використовує весь свій спектр кортикальних навичок.

Карта розуму робиться ще потужнішою завдяки використанню всіх інструментів лівого та правого мозку, які покращують чіткість, структуру та організацію вашого мислення. І оскільки карта розуму конструктивно використовує інструменти уяви, асоціації та розташування, а також інструменти лівого та правого мозку, ви можете вважати карту розуму найвищим інструментом мислення, який включає всі важливі та потужні способи мислення у своїй власній структурі.

У 1970 році журнал «Scientific American» опублікував дослідження Ральфа Габера, яке показало, що люди мають точність розпізнавання зображень від 85 до 95 відсотків. Існує відома цитата: «Картинка коштує тисячі слів».

Ми пов'язуємо та запам'ятовуємо зображення, оскільки вони використовують величезний спектр наших навичок, особливо уяви. Зображення можуть викликати більше, ніж слова; вони більш точні та потужні, викликаючи широкий спектр асоціацій, тим самим покращуючи творче мислення та пам'ять. Ці висновки підтверджують аргумент, що ментальна карта є унікальним інструментом.

Область застосування карт дуже широка: вони дозволяють представити великий обсяг інформації в стислому вигляді, візуально сприймати інформацію цільним блоком. Їх регулярне використання сприяє розвитку та впорядкуванню мислення; формуванню навички структурування інформації; розвитку умінь бачити ядро і зв'язку, мислити логічно і образами.

Саме ця особливість ментальних карт (візуалізація процесів мислення) дозволила висунути гіпотезу про те, що даний метод дозволяє бачити і коригувати когнітивні процеси, які приховані від безпосереднього спостереження. Таким чином, метою нашого дослідження стало вивчення впливу ментальних карт на якість результатів навчання. Причому, крім аспектів, пов'язаних з формуванням пізнавальної діяльності дітей (виділення мети і предмета

дослідження; пошук інформації; аналіз понять і встановлення зв'язків між ними; структурування знань; кодування і перекодування; узагальнення), дослідженню підлягали афективна і психомоторна сфера особистості.

Також доведено, що картографування розуму допомагає учням-дислексикам та аутистам краще розуміти концепції та стратегії. Насправді, Британська асоціація дислексії заявляє: «Дислексики борються зі своєю розмовною та/ або письмовою мовою, слідуючи інструкціям, поганою концентрацією уваги та виконуючи аналітичні або логічні завдання. Такі стратегії, як картографування розуму, визнаються цінними інструментами навчання» [10].

У своїй роботі ми не заперечували можливість побудови ментальних карт традиційним способом. Але в епоху цифровізації, зміни механізмів сприйняття і обробки людиною інформації, з огляду на природну потребу молоді використовувати всілякі цифрові програми, ми орієнтувалися на комп'ютерні програми, що дозволяють будувати ментальні карти. Аналіз існуючих програм дозволив нам вибрати найбільш цікаві з точки зору простоти використання та ефективності реалізації цілей. Так, найбільш поширеними є MindMeister, Bubbl.us, Cadoo.com, Comapping, Coggle, Dabbleboard, Fishbone, iMindMap, MAPMYself, Mind42, Mindomo, LOOPY, Wisemapping, XMind.

У роботі наведено 5 найкращих інструментів картографування розуму для роботи з дошкільниками.

1. ExamTime – це безкоштовна платформа для навчання, розроблена для створення, обміну та виявлення навчальних ресурсів, які покращать досвід навчання. Цей простий у використанні веб-сайт дозволяє користувачам створювати навчальні посібники, такі як Flashcards, Quizzes, Notes та персональний планувальник навчань, на додаток до Mind Maps.

2. Coggle – це абсолютно безкоштовне веб-програмне забезпечення для відображення розуму. Це дозволяє користувачам створювати обширні документи, організовані навколо ієрархічних думок. Крім того, це дозволяє користувачам обмінюватися документами між собою в режимі реального часу.

3. MindMap – це просте у використанні веб-програмне забезпечення для відображення розуму, яке не вимагає реєстрації для користувачів. Це дозволяє користувачам зберігати файли в Інтернеті, ділитися ними з іншими або експортувати їх на інші носії.

4. Bubbl.us – це просте програмне забезпечення для відображення розуму в Інтернеті, яке вимагає від користувача мінімальних зусиль та сприяє більш організованому набору ідей.

5. Mindomo – це веб-додаток для створення розумової карти, який є безкоштовним на самому базовому рівні. Високий рівень витонченості Mindomo дозволяє користувачам повністю налаштувати свої розумові карти.

1.3. Вивчення стану використання ментальних карт у дошкільній освіті

Дошкільнику зовсім не обов'язково знати всю суть і філософію створення ментальних карт. Малюкам подобається брати участь в процесі, і хочеться, щоб процес був динамічний і веселий.

Майкл Тіппер радить почати знайомство дитини з ментальними картами, вибираючи для початку найпростіші поняття, знайомі дитині, і організувати елементи в основні категорії. Наприклад, він пише: «виберіть ферму і допоможіть дитині придумати, що знаходиться на фермі – сараї, тварини, люди, машини. Це хороший спосіб вивчати пори року, описувати різні характеристики об'єктів, тощо. Це допоможе дитині почати бачити зв'язки між об'єктами і явищами, а також перетворювати все це в логічну інтелектуальну систему»[10].

З метою вивчення обізнаності вихователів закладів освіти щодо можливостей використання ментальних карт у роботі з дошкільниками ми провели відповідне анкетування серед педагогів Херсонського закладу дошкільної освіти комбінаторного типу № 24, результати якого унаочнені на рис. 1.3.

В анкетуванні взяли участь 26 педагогів. Так, більше 65% вихователів чітко розуміють призначення лівої та правої півкуль людського мозку, уявляють його нейронну схему, використовують у своїй роботі опору на асоціації. З методом використання або побудови ментальних карт обізнані близько 35% респондентів. Але після пояснення суті методу, правил побудови ментальних карт, наведення конкретних прикладів майже 70% вихователів легко наводять приклади можливого використання методу для формування пізнавальної діяльності дошкільників. Разом з цим, беззаперечне рішення щодо подальшого впровадження методу у роботу з дітьми визначили 51% респондентів.

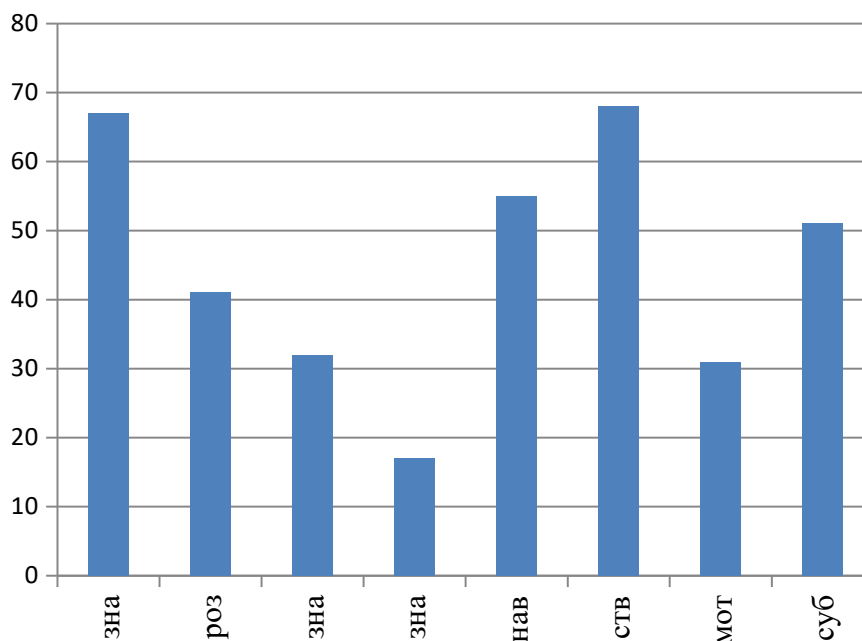

Рис.1.3.- Результати опитування вихователів щодо призначення ментальних карт (%)

Більшість вихователів відзначають, що використання ментальних карт сприяє:

- розвитку пізнавальних інтересів;
- формуванню пізнавальних дій;
- формуванню первинних уявлень;
- розвитку сприйняття, уваги, пам'яті, спостережливості, здатності аналізувати, порівнювати, виділяти характерні, суттєві ознаки предметів і явищ навколишнього світу;
- вмінню встановлювати найпростіші зв'язки між предметами і явищами, робити найпростіші узагальнення.

Але відсутність методичного інструментарію утруднює апробацію методу у практиці роботи.

Разом з цим, вихователі, які знайомі з технологією побудови ментальних карт засвідчують, що завдяки роботі обох півкуль мозку, використанню образів та кольорів карти легко запам'ятовуються; дозволяють знаходити елементи загальної картини; стимулюють

творчість, допомагають знайти нестандартні розв'язки завдання; у подальшому модифікувати або змінити тему.

Наступним етапом стало відповідне опитування батьків.

Усі батьки сподіваються, що їхні діти будуть Ейнштейном і вміють думати та висловлювати свої думки. Картографування розуму – це чудова допомога для розвитку їхнього мозку та вивчення їх здатності логічного мислення. Як говориться в китайському прислів'ї, «Життя дитини схоже на папірець, на якому кожна людина залишає слід». Маленькі діти знають кілька речей про повне написання чи речення. Їм потрібно вчитися за допомогою простої системи з більшим задоволенням – представляти речі навколо зображеннями, кольорами та звуками, що може стимулювати їх інтерес до навчання.

Після пояснення батькам принципів побудови ментальних карт ми попросили виконати разом з дітьми завдання: спланувати список покупок, який дитина склала разом з мамою перед тим, як піти в супермаркет. Перш ніж навчати дітей картографуванню розуму, батьки повинні навчитися самі картографуванню розуму, щоб вести своїх дітей у правильному напрямку. Після вивчення теорії батькам потрібно створити карти розуму, щоб привернути увагу своїх дітей, хорошими виборами можуть стати сюжетні карти. Граючи з дітьми, налаштовували батьків на використання карт розуму як прийомів пам'яті, методів читання, допоміжних засобів для узагальнення ідей та інструментів презентації. Наведемо пам'ятку для батьків у скороченому вигляді:

Крок 1: Встановіть центральну тему.

Яскраві ідеї дуже часто промайнуть у свідомості дітей. Ці ідеї часом бувають смішними, і діти, можливо, не можуть сказати їх значення та значення. Неважливо! Заохочуйте їх писати або малювати ідеї в центрі аркуша паперу або полотна. Повідомте їх, що мислення є якісним.

Крок 2: Заохочуйте дивергентне мислення.

Майже всі діти люблять розповіді однолітків. Нехай ваша дитина розповість історію з ідеї, яку вона малює раніше. Діти – справді хороші казкарі, бо вони не обмежуватимуть свій розум у рамках.

Крок 3: Використовуйте зображення, символи та нотатки.

Діти вживали б безліч описових виразів та виразів зображень, наприклад, «На хмарі є рожевий замок». Надайте їм багато кольорів і попросіть намалювати зображення того, що вони розповіли. Символи широко використовуються на розумових картах, тому необхідно навчити своїх дітей символам представляти певну інформацію та писати примітки для довідки. Якщо ви використовуєте програмне забезпечення розумової карти, ви можете навчити своїх дітей повною мірою використовувати векторні картинки.

Крок 4: Планування макета карти.

Коли інформація закінчиться, направляйте дитину з'єднувати точки та малюнки лініями в сяючій структурі. Повною мірою використовуйте рядки для планування привабливого макета та додайте такі елементи, як коментарі, час і дату, щоб карта була виконана

Карта розуму полягає в тому, щоб «намалювати» ідеї дітей, переносючи нудну інформацію у кольорову, легко запам'ятовувану та високоорганізовану графіку. Діти є природженими художниками та мають унікальний талант у використанні ліній, кольорів та простору. Коли діти дорослішають, розумові карти також корисні для вивчення мови та прийняття рішень.

РОЗДІЛ 2

СИСТЕМА РОБОТИ ВИХОВАТЕЛЯ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ МЕНТАЛЬНИХ КАРТ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗДО

2.1. Ментальні карти як складова предметно-розвивального середовища у ЗДО

Для реалізації освітніх програм у закладі дошкільної освіти створюється предметно-розвивальне середовище. В групах, як правило, організовані центри активності: експериментування, конструювання, художнього моделювання і т.ін. Зміст центрів змінюється в залежності від тематики тижня, сезонності, інтересів і потреб дітей.

Згідно з програмою нашого експериментального дослідження разом з дітьми вихователь складає відповідну ментальну карту з теми тижня. Для дітей така карта є своєрідним компасом, навігатором, що налаштовує на пошук нових знань. А для вихователів карта стає помічником для відбору та вчасної зміни матеріалу для експериментування, творчості, гри й іншої дитячої діяльності. До цієї роботи долучаються батьки групи.

Розглянемо деякі напрями використання ментальних карт.

1. З метою добору матеріалу про конкретний предмет або об'єкт. Завдання: знайти якомога більше властивостей предмета. Виконання сприяє поповненню активного і пасивного словника, розвитку процесів мислення – аналіз, синтез, аналогія, узагальнення. Робота проводиться, як індивідуально, так і фронтально (рис. 2.1).

Варіант I: визначається тема заняття (овочі, фрукти, тварини, квіти і т.ін.). Діти називають слова-іменники і зображують або знаходять відповідні малюнки до ключового слова. До кожного слова-іменника добираються слова-ознаки.

Також можна називати варіанти використання об'єкта (у формі мозкового штурму, побудови дерева асоціацій і т.ін.). Реалізовувати у вигляді малюнка або добору відповідної ілюстрації.

Варіант II: до кожного іменника добираються слова-ознаки і слова-дії. Діти за ментальною картою складають речення.

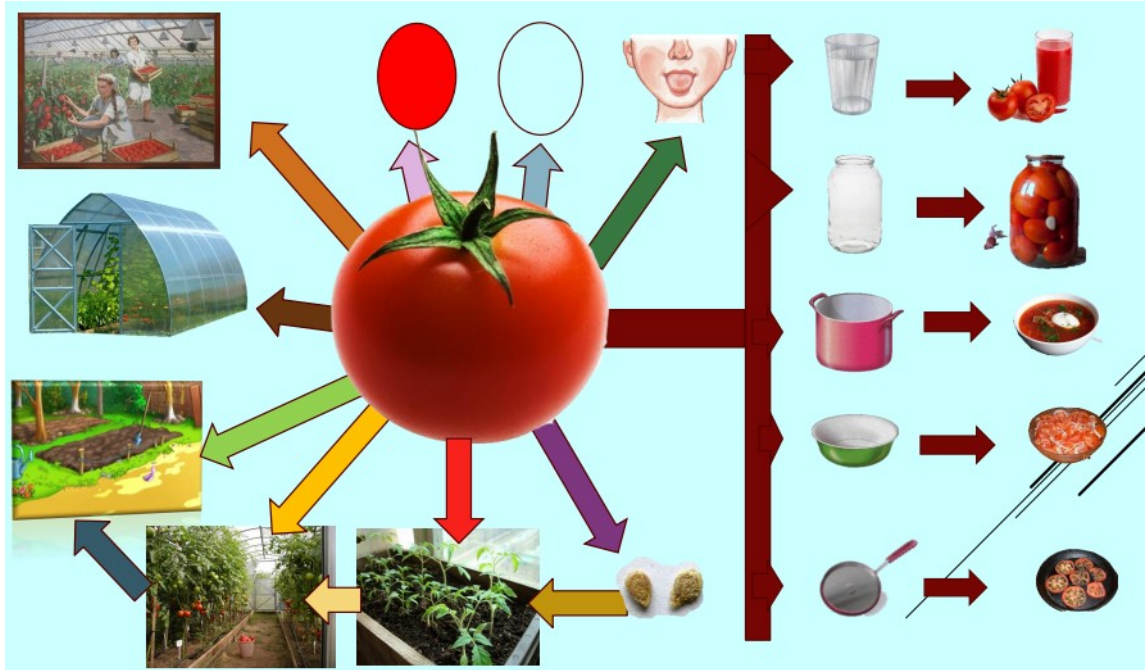

Рис.2.1.-Варіант ментальної карти до теми «Овочі. Томати»

2. Закріплення та узагальнення матеріалу.

Створення ментальної карти може стати узагальненням з вивченої теми. Виконуючи завдання, у дітей формується вміння виділяти головне, згадувати вивчене або підвищувати рівень засвоєного, збагачується активний і пасивний словник з лексичної теми, розвиваються вміння складати та ускладнювати речення, покращуються розумові процеси – аналіз, синтез, аналогія, узагальнення, порівняння, серіація, класифікація.

Робота проводиться, як індивідуально, так і фронтально(рис.2.2; 2.3).

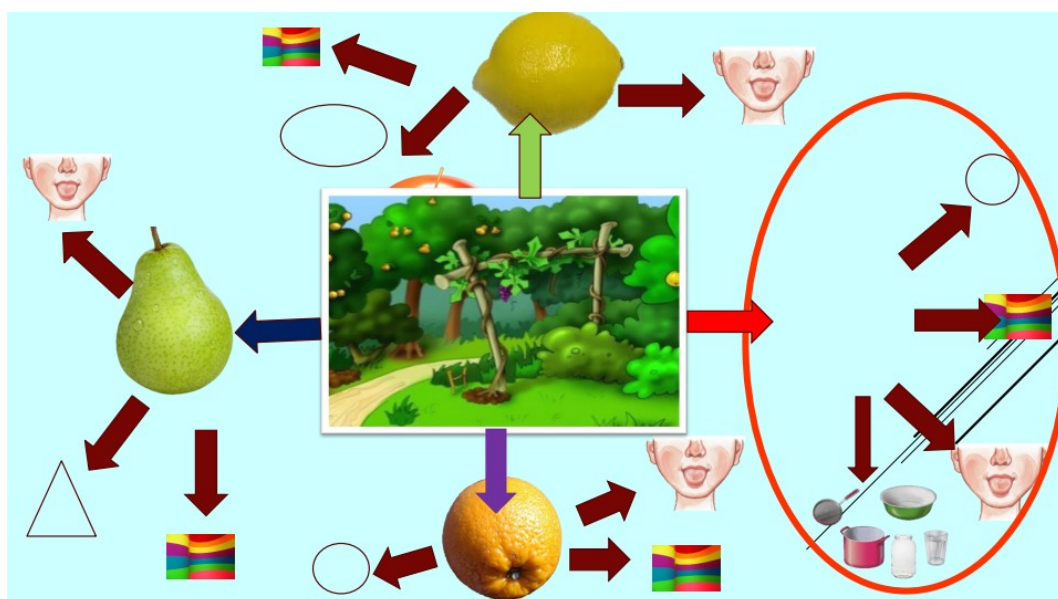

Рис.2.2.-Варіант ментальної карти до узагальнення теми «Фрукти»

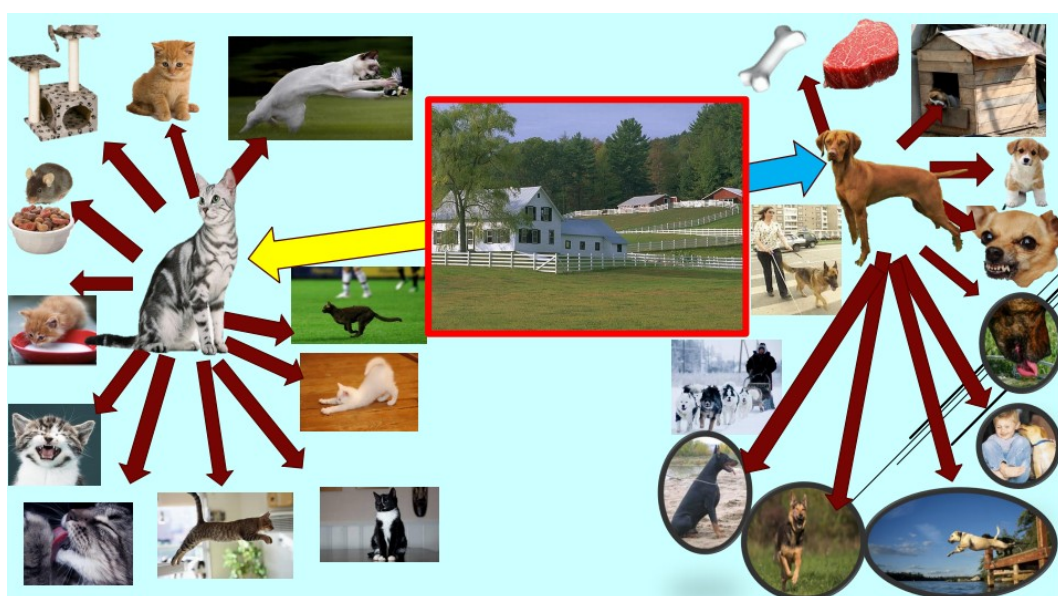

Рис.2.3.- Варіант ментальної карти до узагальнення теми «Домашні улюбленці»

3. Розвиток зв'язного мовлення.

Складання речень і оповідань по ментальній карті. Виконуючи завдання, діти вчаться самостійно і послідовно переказувати свої думки; активізують розмовний словник; формують вміння відповідати на запитання цілими реченнями. Така робота виконується в процесі групових занять з розвитку зв'язного мовлення (рис.2.4).

Рис.2.4.- Варіант ментальної карти для розвитку зв'язного мовлення

Дуже допомагають ментальні карти при закріпленні мовного матеріалу за порами року. У центрі листа велике коло певного кольору, в залежності від пори року («білий»-зима, «зелений» -весна, «червоний»-літо, «помаранчевий»-осінь). Від центру різнокольорові товсті гілки і тонкі, так звані гілочки («зелена» - рослинний світ, гілочки - дерева, квіти, трава, ягоди; «блакитна» - природні явища, гілочки -небо, сонце, опади, вітер; «коричнева» - живий світ, гілочки -тварини, птахи, комахи; «червона» - світ людей, гілочки -одяг, професії; «помаранчева» -місяць, гілочки -назви місяців, наприклад: вересень, жовтень, листопад).

Дуже цікаво було складати ментальні карти при вивченні теми «Космос». Діти самі пропонували які символи ми можемо намалювати, щоб краще запам'ятати явища, характерні для тієї чи іншої планети.

Наприклад, планета Венера:

- Друга планета від Сонця («цифра 2»).
- Дуже схожа на Землю за вагою, розміром, наявністю атмосфери («на шальках терезів білий шар (Венера) і блакитний шар (Земля).
- Поверхня планети захована за густими хмарами («білі хмари»).
- Найгарячіша планета («на поверхні півкола язика полум'я»).

- Йдуть кислотні дощі, б'ють блискавки («дощ і блискавка»), вивергаються вулкан («Вулкани»).

Аналогічно проводиться робота по інших планетах.

Алгоритм створення інтелект карт:

1. Постановка мети – народження ідеї.
2. «Мозковий штурм», мета якого – записати всі ідеї, які з'явилися асоціативно, пов'язані зі створюваним інтелектуальним продуктом.
3. Створення інтелект карти – структурування інформації, продумування ходу «дитячого дослідження».
4. «Оформлення» інтелект карти в ході «дитячого дослідження».

Ментальні карти можуть стати інструментом для формування передумов навчальної діяльності: вміння ставити цілі і планувати свій час, свої дії.

Імітаційна гра.

У дитячому садку свято. Буде багато гостей. Гостей прийнято пригощати, але кухар захворів. Вихователь пропонує дітям стати кухарчуками.

Завдання: Виберіть, яке блюдо ви хочете приготувати (компот, салат, торт). Складіть план приготування страви використовуючи метод ментальних карт.

2.2. Експериментальна перевірка гіпотези дослідження

Експериментальне дослідження проводилося в кілька етапів. Наведемо план його реалізації.

I етап: вересень-грудень 2019 року

1. Опанувати методику «Ментальні карти».
2. Провести вхідну діагностику дітей старшої групи.
3. Розробити для дітей алгоритм створення «Розумної карти».

4.Провести навчальний семінар для вихователів з теми «Технологія складання інтелект-карт».

5. Залучення батьків до участі в проекті.

I етап: січень-березень 2020 року.

1.Впровадження методики «Ментальна карта» в роботу з дітьми групи.

2.Складання тематичних ментальних карт.

3. Складання ментальних карт за темами реалізованих проектів («Дамо паперу друге життя», «Моя сім'я», «Улюблений дитячий сад», «Моя вулиця, мікрорайон», «Улюблений край»).

4.Організація майстер-класів для батьків «Складання ментальних карт «Моя вулиця, мікрорайон », «Херсон-рідне місто ».

5.Размещення інформації на сайті ЗДО.

III етап: травень-жовтень 2020 року.

1.Проведення самоаналізу «Ефективність навчання дітей за допомогою ментальних карт».

2.Підведення підсумків на педраді ЗДО: відеозвіт вихователів експериментальної групи.

3.Діагностика розвитку креативності дітей.

4.Робота з дітьми по створенню індивідуальних ментальних карт.

5.Створення електронного банку даних, презентацій, електронних розумних карт.

6.Публікація статей з даної тематики.

Взявши до уваги таксономію Б.Блума [17], ми представили освітній процес як проходження всіх етапів з розвитку навичок високого мислення: знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінка (рис.2).

Активне використання ментальних карт протягом двох років з дітьми старшого дошкільного віку дозволило нам узагальнити деякі результати. Так, відбулися якісні позитивні зміни як в когнітивній сфері

розвитку, так і в афективній, і психомоторній. Когнітивні процеси ми оцінювали виходячи з таких структурних вимірів, як Пам'ятати (Витягувати необхідну інформацію з довготривалої пам'яті), Розуміти (Визначати значення навчальних повідомлень, включаючи усні, письмові і графічні комунікації), Застосовувати (Виконувати або використовувати процедури), Аналізувати (Здійснювати декомпозицію об'єкта на окремі елементи і описувати те, як вони співвідносяться з цілим), Створювати (З'єднувати елементи для формування нового), Оцінювати (Робити судження на підставі критеріїв) (рис.2.5).

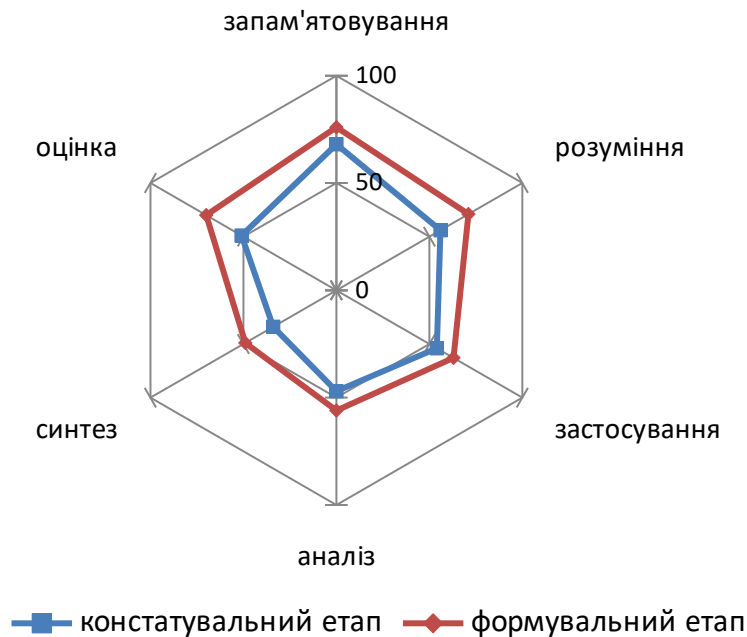

Рис.2.5.- Динаміка якісних змін у когнітивній сфері дошкільників

Зміни в афективній сфері пов'язані з придбанням або розвитком у того, хто навчається таких якостей як упевненість в собі, лідерство, відповідальність, повага, надійність. Психологи виділяють такі рівні освітніх цілей: сприйняття, реакція (відгук), цінності, концептуалізація, інтерналізація (рис.2.6).

1. Сприйняття – усвідомлення поведінки, відносин; бажання домогтися чого-небудь.

2. Реакція – відгук, зміна в поведінці в результаті ознайомлення з новими нормами поведінки, відносин, цінностей.

3. Цінності – прийняття і визнання нових норм поведінки, відносин, цінностей.

4. Концептуалізація – осмислення, формування системи цінностей.

5. Інтерналізація – поширення системи цінностей на всі види діяльності.

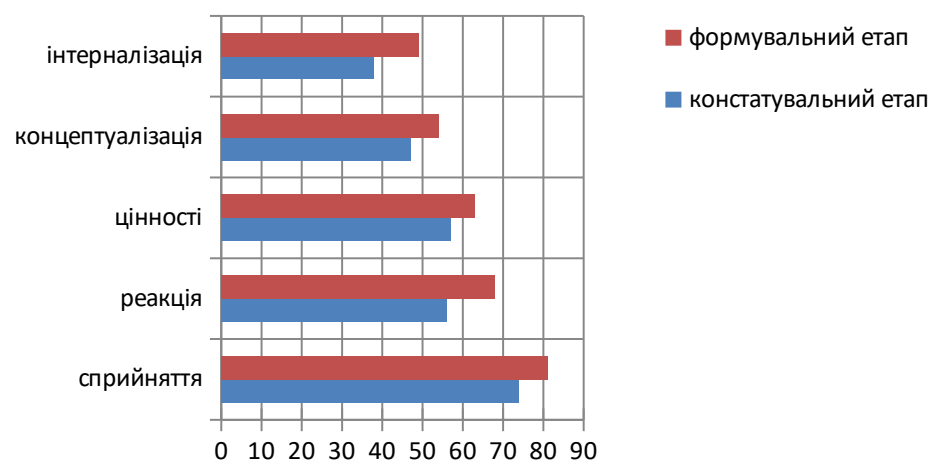

Рис.2.6.- Динаміка якісних змін в афективній сфері дошкільників

Для опису освітніх завдань в психомоторної сфері ми використовували таксономію Р.Х.Дейва (1970 р.) [19] (рис.2.7).

1. Імітація – копіювання інших моделей поведінки.
2. Маніпуляція – виконання видів діяльності за алгоритмом.
3. Точність – точне копіювання видів діяльності.
4. З'єднання – інтеграція дій для вирішення нестандартної задачі.
5. Натуралізація – автоматизована дія.

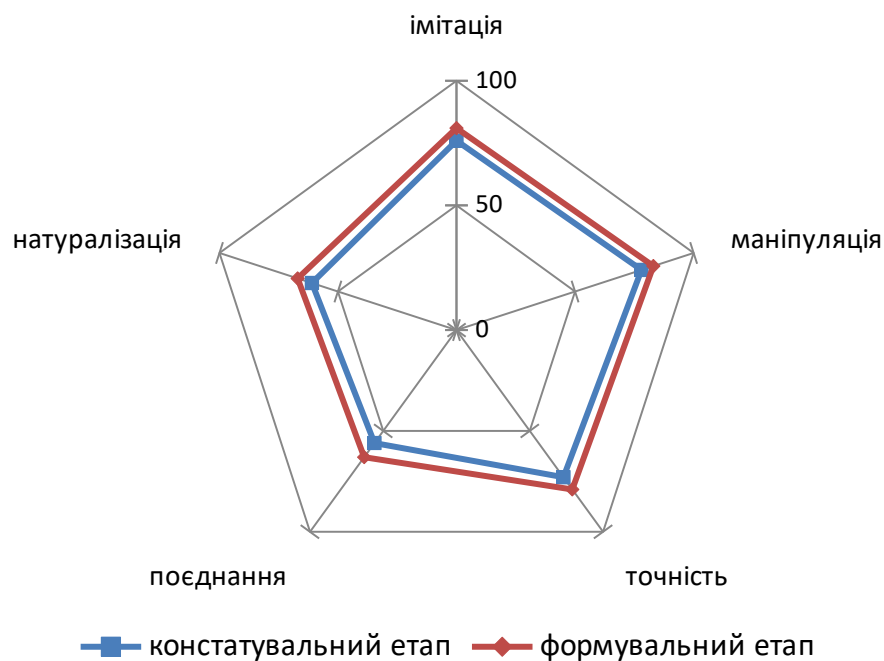

Рис.2.7.- Динаміка якісних змін у психомоторній сфері дошкільників

Узагальнені результати дозволяють нам говорити про ефективність використання інтелект-карт, оскільки у дітей покращується швидкість і якість обробки інформації; розвиваються навички систематизації та структурування інформації, творчих здібностей. Крім того, використання ментальних карт як методу навчання та інструменту особистісного розвитку дозволяє розширити мотивацію і когнітивні можливості студентів, формувати їх комунікативну компетентність, сприяє особистісному розвитку.

Перспективи використання даного методу досить широкі. Так, ментальні карти можуть бути ефективним інструментом для автоматизованого моніторингу знань студентів; в корекційній роботі вони полегшують можливість людині з обмеженими можливостями висловити свої думки за допомогою схем і малюнків, а педагогу дозволяють краще зрозуміти особистість учня, підібрати відповідні методики.

2.3. Методичні рекомендації щодо використання ментальних карт у роботі з дошкільниками

Особливостями ментальних карт, використовуваних в роботі з дітьми дошкільного віку, є: чіткість схеми ментальної карти: яскраво виділена головна ідея (тема) карти і основні гілки які відходять від неї, позначені різними кольорами; використання друкованих букв при написанні слів; наявність великого обсягу наочної інформації: малюнків, ілюстрацій, символів, що відповідає особливостям сприйняття і мислення дітей даного віку; наявність перспективи (порожнього місця) для подальшого розширення карти, з урахуванням накопичуваного дітьми пізнавального досвіду.

У роботі з дітьми дошкільного віку ментальні карти можуть складатися з різних тем, що реалізуються в річному тематичному плануванні, або лексичним темам, реалізованим учителем-логопедом в корекційно-розвиваючій роботі з дітьми: «Іграшки», «Одяг», «Професії», «Тварини» та ін.

На початковому етапі (етапі ознайомлення з методом) педагог може використовувати в роботі з дітьми готові ментальні карти, а далі діти у спільній діяльності з педагогом можуть становити спочатку найпростіші, а потім і більш складні карти, з урахуванням тієї чи іншої освітньої ситуації, загальноосвітнього характеру. Відмінною особливістю ментальних карт, а також їх гідністю, є можливість їх розширення і деталізації, заснована на принципі руху від загального до конкретного, що дозволяє періодично змістовно збагачувати карту, розширювати її колишні межі: додавати новий, більш детальний, зміст.

Так, наприклад, в середній групі, на початковому етапі освоєння методу, відповідно до освітньої програми дошкільної освіти та з урахуванням вікових можливостей дітей, ментальна карта з теми «Тварини» може мати два фрагмента: «дикі тварини» і «домашні

тварини»: далі в старшій групі діти розширюють дану ментальну карту, з урахуванням пізнавального досвіду який розширюється. На карті з'являються нові гілки: «тварини півночі» і «тварини жарких країн». Поряд з цим розширюється зміст гілок «дикі тварини» і «домашні тварини»: У підготовчій до школи групі з'являється ще одна нова гілка «древні тварини». А зміст наявних гілок ще більш розширюється:

Ще однією відмінною особливістю ментальних карт є можливість їх інтеграції: з'єднання в одній карті змісту різних лексичних тем. Прикладами таких карт можуть бути карти з тем, пов'язаних з порами року. Так, наприклад, змістом ментальної карти на тему «Осінь» можуть стати підтеми: «сезонні явища», «дари осені», «тварини і птахи восени», «одяг» і т.ін. Така інтеграція забезпечує цілісне сприйняття дітьми навколишнього світу.

Корекція мовних дефектів – один з складних видів комплексної допомоги дітям. Складність надання такої допомоги обумовлена тим, що порушення мовної діяльності в більшості випадків не існує відокремлено. Недорозвинення всіх сторін мови, як правило, тягне за собою порушення і в інших сферах розвитку дитини: емоційної, пізнавальної, соціально-комунікативної, рухової. Наявні у дітей порушення ускладнюють процес освоєння ними адаптованої основної освітньої програми дошкільної освіти, і в зв'язку з цим ставлять педагогів перед необхідністю відбирати такі педагогічні способи і засоби, які б максимально оптимізували корекційно-розвивальний процес і дозволяли ефективно і комплексно вирішувати освітні та корекційно-розвиваючі завдання. Одним з таких способів є метод ментальних карт. Використання методу ментальних карт дозволяє вирішувати завдання з збагачення у дітей предметного словника. Формування лексичного запасу є однією з важливих корекційно-розвивальних задач в роботі з дітьми, що мають важкі порушення мови. Словник дітей даної категорії характеризується обмеженістю, різкою

розбіжністю обсягу активного і пасивного словника, неточним вживанням слів, несформованістю узагальнюючих понять і ін. Складаючи ментальні карти, діти освоюють і накопичують словник з різних лексичних тем, що включає назви предметів, об'єктів, явищ навколишнього світу, узагальнюючі слова (овочі, фрукти, одяг, домашні тварини та ін.). Наочна основа ментальної карти (картинки, малюнки, які використовуються при її створенні) дозволяє зробити цей процес найбільш ефективним. Однією з головних задач і одночасно метою корекційно-розвиваючої роботи з дітьми з важкими порушеннями мови є розвиток зв'язного мовлення дітей. Діти даної категорії відчують труднощі з програмуванням змісту розгорнутих висловлювань та їх мовного оформлення. Для їх висловлювань характерні: порушення зв'язності і послідовності викладу, смислові пропуски, фрагментарність. Складання розповідей з опорою на наочну основу є одним з ефективних прийомів розвитку зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку. Такою наочною основою може бути готова ментальна карта, що містить ілюстрації, малюнки, дивлячись на які діти вчаться складати невеликі розповіді про предмети, об'єкти, явища навколишнього світу (рис.2.8).

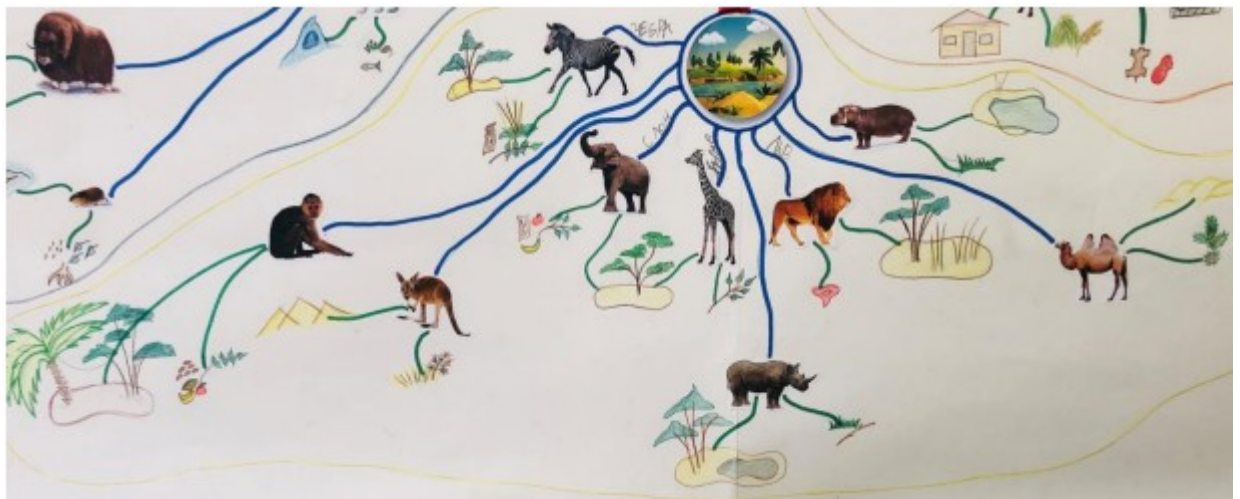

Рис.2.8.- Ментальна карта про тварин жарких країн

Наприклад, даний фрагмент ментальної карти дозволить дітям скласти розповідь про тварину жарких країн. Приклад розповіді, складеного Микитою С., 5 років: Жираф високий. Він жовтого кольору з

коричневими плямами. У нього довга шия і довгі ноги. На голові у жирафа ріжки. Живе жираф в жарких країнах. Їсть гілки і листя дерев. Поряд із завданнями мовного розвитку ментальні карти сприяють ефективному пізнавальному розвитку, дозволяють збагачувати у дітей уявлення про навколишній світ: різноманітні предметного, природного і соціального оточення, вчать встановлювати зв'язки і залежності між предметами і явищами. В ході спільного створення ментальних карт діти набувають досвіду взаємодії з дорослими і однолітками, в процесі якого у дітей удосконалюються комунікативні вміння.

На даному етапі діти вчилися складати ментальні карти за принципом «від простого – до складного». Спочатку діяльність була пов'язана з роботою з ментальними картами, які педагог з дітьми почали оформляти на попередньому етапі. У спільній діяльності з педагогом діти аналізували складені ними ментальні карти і додавали в них новий зміст, з урахуванням пізнавального досвіду, накопиченого за темою карти. Поряд з цією діяльністю діти освоювали практику спочатку спільного з педагогом, а далі самостійного складання нових ментальних карт з різних тем. Провідними методами і прийомами етапу стали практичні методи і прийоми: моделювання (розробка попереднього макета ментальної карти), практичні вправи (відбір наочного матеріалу, необхідного для складання карти, складання оповідань з опорою на ментальну карту). Супутніми методами і прийомами були: ігрові (дидактичні ігри та вправи з використанням тематичних картинок, які використовуються при створенні карт, словесні дидактичні ігри за типом «Назви одним словом», «Знайди зайве» і т.ін.), словесні (пояснення, пояснення педагога, які супроводжують процес створення карт, пояснення значення нових слів, розповідь про алгоритм дій), наочні (демонстрація готового продукту). Види діяльності на етапі: пізнавальна (ознайомлення з навколишнім світом), образотворча (малювання, аплікація), комунікативна (взаємодія з педагогом і однолітками в ході

діяльності, складання оповідних і описових розповідей за різними лексичними темами з опорою на ментальні карти). Організаційні форми етапи: майстерні по створенню ментальних карт, ситуативні розмови, тематичні бесіди, обговорення, дидактичні ігри та ігрові вправи, корекційно-розвиваючі заняття з мовленнєвого розвитку з використанням готових ментальних карт (фронтально, в підгрупах, індивідуально), сімейний клуб, виставки-презентації ментальних карт, складених педагогом з дітьми, а також батьками з дітьми. Результатом етапу з'явилися ментальні карти з різних тем, створені дітьми за участю педагога і батьків, розповіді дітей (описові та розповідні) з різних тем, зроблені з опорою на ментальні карти.

Даний метод зарекомендував себе з позитивного боку при плануванні різних видів проектів і роботи інтерактивних майстерень.

Вихователь разом з дітьми розробляють і створюють ментальну карту. У роботі використовуються всі види продуктивної діяльності: малювання, аплікацію з різних матеріалів і картинок, площинне ліплення. Можливість разом з вихователем проектувати свою діяльність в дитячому садку робить дитину більш активним учасником освітнього процесу, також формується навик суб'єктного асоціативного мислення.

Створення ментальної карти цікаво при комплексно-тематичному плануванні відповідно до лексичних тем.

Наведемо методичну розробку освітньої діяльності з складання ментальної карти на тему «Сімейні традиції».

Види діяльності: комунікативна, пізнавально - дослідницька, елементарна побутова праця, образотворча, конструктивна.

Мета: формування установки позитивного ставлення до світу, інших людей, самого себе, створення умов для активної взаємодії з однолітками і дорослими, розвитку ініціативи і самостійності.

Завдання: встановити комфортну позитивну обстановку для спілкування: дати можливість дітям висловитися, вислухати один

одного; організувати планування дітьми своєї діяльності; організувати вибір партнерів.

Матеріали та обладнання: ватман, фломастери, картинки по темі, фотографії з традиціями сім'ї.

Зміст	Реакція педагога на висловлювання дітей
<u>1 етап:</u> сприяємо формуванню дітей внутрішньої мотивації до діяльності	
<p>На магнітній дошці прикріплені світлини.</p> <p>Вихователь привертає увагу дітей до фотографій і пропонує розглянути їх. (Це фотографії сім'ї вихователя).</p> <p>- Діти, кого ви впізнаєте на цих світлинах?</p> <p>Далі слідує невелика розповідь вихователя про свою сім'ю.</p> <p>- Діти, ще в кожній родині є свої традиції.</p> <p>- Що таке традиції?</p> <p>Чи зможете ви розповісти про свою сім'ю та її традиції?</p>	<p>Прекрасно! - Так діти, на цих фотографіях я. На інших фотографіях моя сім'я.</p> <p>Послухаємо, які традиції є у ваших родин.</p>
<p>Діти передають один одному м'яч і по черзі розповідають про традиції своєї сім'ї (діти цю тему обговорили вдома з батьками і принесли фото)</p> <p>-Традицій дуже багато. Як нам всі їх зібрати разом?</p>	<p>- Цікава традиція!</p> <p>-Це робить вашу сім'ю дружною і чуйною!</p> <p>- Хороший приклад для молодшого брата і т.ін.</p> <p><i>Якщо діти висловлюють ідеї:</i></p> <p>-Згодна, це цікаво!</p>

<p>-Пропонуємо зробити карту-план</p>	<p>-Мені подобаються ваші ідеї! <i>Тим дітям, яким ідея сподобалася:</i> -Я рада, що ви мене підтримали! <i>Тим дітям, яким ідея не сподобалася:</i> -Розкажи, чим тоді ти займешся? Дуже добре! Якщо захочеш приєднатися до нас, ми будемо тобі раді!</p>
<p><u>2 етап:</u> сприяємо плануванню дітьми їх діяльності</p>	
<p>- Друзі, я пропоную почати нашу роботу з підготовки до створення карти. Чи згодні?</p> <p>- А що нам потрібно, щоб зробити карту?</p> <p>- Що ми на ній намалюємо, наклеїмо?</p> <p>- Який нам потрібен для цього матеріал?</p> <p><i>Діти за своїм бажанням вибирають матеріал для роботи і готують робочі місця.</i></p> <p>Вихователь також пропонує дітям готові елементи картинки.</p> <p>- Чи зможуть фото, зроблені вами і батьками, нам допомогти? Куди їх можна розмістити?</p> <p>-Бажаю вам захоплюючої роботи!</p>	<p>-З ким ти будеш цим займатися? Тобі потрібні помічники?</p> <p>- Хто ще щось запропонує?</p> <p>- Ось це вигадка! Ти будеш один це робити або кого-небудь покличеш з собою?</p> <p>- Чудова думка!</p>
<p><u>3 етап:</u> сприяємо реалізації дитячого задуму</p>	
<p>Діти вішають ватман на магнітну</p>	

дошку, готують необхідний матеріал (клей, картинки) і

розташовуються так, щоб карта була доступна для всіх.

- Діти, в центрі нашої карти треба позначити тему. Як називається наша тема?

- Тепер нам треба від центру провести кольорові лінії, назвемо їх гілочки. У кожної гілочки буде свій колір. *Діти вибирають картинку з традиціями, вибирають гілочку з вподобаним кольором і приклеюють картинку, фото.*

В процесі спільної діяльності по створенню карти, вихователь збагачує діяльність дітей питаннями:

- Яку гілочку необхідно домалювати, які малюнки- символи наклеїти?

-Ми не забули нічого важливого?

-Карта з якими традиціями у нас вийшла?

Давайте продовжимо нашу карту і зробимо додаткові гілки на тему, що необхідно для намічених подій.

- Діти, як ми відзначаємо день народження? Що для цього потрібно?

- Так, нам потрібний великий простір!

-Дуже добре! Хто перший відповів, приклеює картинку в центр карти.

- У тебе прекрасно вийшло!

- Ось це так! Краса - Дякую за ідею!

- Скільки у вас цікавих ідей!

- Щоб вирушити в похід, що необхідно заздалегідь приготувати?

- У кого які обов'язки під час генерального прибирання?

- І остання традиція: похід в кіно. Що для цього необхідно?

- Так, нам потрібний велика простір!

-Дуже! Хто перший відповів, приклеює картинку в центр карти.

- У тебе прекрасно вийшло!

- Ось це так! Краса

- Дякую за ідею!

- Скільки у вас цікавих задумок!

- Вибирайте картинки і приклеюйте їх згідно до відповідних традицій.

Кожна гілка моделюється, додаються символи, малюнки, картинки.

- Наша карта готова.

- Подивіться, яка вона вийшла яскрава, барвиста, цікава і пізнавальна. Карта - план допоможе тепер скласти хорошу розповідь про сімейні традиції і ні про що не забути.

4 етап: сприяємо проведенню рефлексії за підсумками діяльності

-Як називається карта, яку ми створили?

- Скажіть будь ласка, що вам сподобалося найбільше в складанні

Я дуже задоволена, що у вас все вийшло.

-Я теж так думаю...

-Мені теж подобається ваша

карти? - А для чого вона нам потрібна?	робота! -Так було дуже цікаво створювати карту – план. - Коли ми зможемо з вами послухати розповіді? - Всі згодні? Добре вирішено, сьогодні після полудня.
---	---

- Сім'я - це люди, які живуть разом. Сім'я - це будинок. Це тато, мама, діти, бабусі й дідусі. Сім'ї бувають різні - великі і маленькі.

Вони люблять один одного, піклуються одне про одного, допомагають, шкодують, ставляться шанобливо один до одного, радіють і сумують разом.

У кожної людини є не тільки своє ім'я, але і прізвище.

- Що таке прізвище? Хто знає?

- Правильно! Прізвище передається у спадок, з покоління в покоління. Дітей в сім'ї називають різними іменами, коли вони народжуються, а прізвище у них одне.

Головна перевага ментальних карт для дітей - це мотивація до діяльності. Для створення ментальної карти дошкільнятам доводиться звертатися до різних джерел інформації, проявляти активність, ініціативність, творчість, вміння домовлятися і працювати в команді, об'єднаної однією метою. Інформація на карті розташовується у вигляді дерева схеми з картинок, малюнків і написів. З урахуванням того, що у дітей старшого дошкільного віку переважає наочно-образне мислення, інформація, представлена в такому вигляді, краще запам'ятовується дітьми.

Ментальна карта може стати для вихователя керівництвом до співробітництва з усіма суб'єктами освітнього процесу. За допомогою ментальних карт можна більш відкрито, цікаво і зрозуміліше показати життя дитячого саду для батьків. Така ментальна карта для батьків

створюється на підставі річного плану. На ній відображаються всі заходи: свята, спільні проекти, робота в інтерактивних майстернях, дозвілля, консультації фахівців, майстер-класи, батьківські збори і т. ін.

Карта вивішується на доступному для всіх батьків місці, і вони самі можуть для себе визначити ті заходи, в яких хотіли б взяти участь. Для батьків кожної вікової групи можна зробити ментальні карти по реалізованим в них проектам і інтерактивним майстерням, щоб дорослі, як і діти, були в курсі запланованих заходів і планували свою участь в них.

ВИСНОВКИ

Ментальна карта – це простий спосіб органічно упорядковувати думки, не турбуючись про порядок і структуру. Це дозволяє візуально структурувати свої ідеї, щоб допомогти в аналізі та згадуванні.

Це схема для представлення завдань, слів, понять або предметів, пов'язаних та розташованих навколо центральної концепції чи теми, за допомогою нелінійного графічного макета, що дозволяє користувачеві побудувати інтуїтивну структуру навколо центральної концепції. Карта розуму може перетворити довгий перелік монотонної інформації на барвисту, незабутню та високоорганізовану схему, яка працює у відповідності до природних способів мозку.

Усі ментальні карти мають кілька спільних речей. Вони мають природну організаційну структуру, яка випромінює центр і використовує лінії, символи, слова, кольори та зображення відповідно до простих, зручних для мозку концепцій. Карта перетворює довгий перелік монотонної інформації у барвисту, незабутню та високоорганізовану схему, яка працює у відповідності до природних способів роботи мозку.

Способи застосування ментальних карт в роботі з дітьми дошкільного віку:

- запам'ятовування матеріалу;
- упорядкування і систематизація інформації;
- планування діяльності;
- пошук рішень;
- розгляд різних варіантів вирішення поставленого завдання.

Метод ментальних карт охоплює всі психолого-фізіологічні складові процесу розвитку креативності дітей дошкільного віку, а саме: цільність сприйняття, гнучкість мислення, оригінальність (нестандартність) мислення, збільшення обсягу пам'яті, встановлення

причинно-наслідкових зв'язків, здатність до відкриття, розвиток уяви і фантазії, здатність до рефлексії.

У результаті організації експериментального дослідження отримані такі результати.

1. Педагоги старших груп освоїли методику складання «ментальної карти» і активно застосовують в практиці роботи з дітьми.

2. Із застосуванням даної методики у дітей підвищилася мотивація і інтерес до діяльності, зросла ініціативність і творча активність.

3. В результаті спільної діяльності при розробці та складанні ментальних карт у дітей більшою мірою стали проявлятися творчі здатності й ініціативність, а також такі особистісні якості, як комунікабельність і контактність з однолітками і дорослими.

4. Набуті знання дітей при використанні ментальних карт зберігаються в пам'яті значно довше, а частка засвоєного матеріалу стає значно вище.

5. У результаті використання методу ментальної карти, відзначено формування у дітей аналітичних передумов. Діти навчилися не тільки сприймати інформацію, але і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.

У процесі складання карт активізується мислення, адже карта спонукає дітей до роздумів, міркувань. Розуміння певного поняття значно розширюється тому, що пов'язане з іншими поняттями, предметами, об'єктами навколишнього. Це наочний посібник, який прямо перед дитиною, естетично оформлений, його розглядати цікаво і приємно завдяки застосуванню кольору та образів. Під час складання карт розумових дій дошкільники самостійно і послідовно висловлюють свою думку, активні, відповідають повними реченнями, словник дітей збагачується.

Впровадження методу ментальних карт дозволяє зробити освітній процес більш цікавим, цікавим і творчим; сприяє подальшому розвитку

творчих здібностей і особистісних якостей дітей старшого дошкільного віку; допомагає дітям в підготовці до переходу на новий щабель освіти-початкову школу; підвищити інтерес батьків до діяльності дитячого саду; покращити рівень компетентностей педагога.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акименко В.М. Применение интеллектуальных карт в процессе обучения дошкольников. //Начальная школа.- 2012.-Вып.7.-С.21-25.
2. Анохин П.К. Ел.ресурс.–Режим доступу: http://ru.wikipedia.org/wiki/Анохин,_Пётр_Кузьмич
3. Арцишевська М.Р. Інтеграція змісту освіти [монографія]/ М.Р.Арцишевська. – Луцьк: «Вежа», Волин. нац. Ун-т ім. Л.Українки, 2007. – 316 с.
4. Асоціації. Ел.ресурс.–Режим доступу: [https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D1%81%D1%81%D0%BE%D1%86%D0%B8%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F_\(%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B8%D1%8F\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D1%81%D1%81%D0%BE%D1%86%D0%B8%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F_(%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B8%D1%8F))
5. Базовий компонент дошкільної освіти України. Електронний ресурс. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v_5-2736-12.
6. Барна Х.Характеристика технології складання інтелектуальних карт в освітньому просторі дошкільного закладу освіти. Ел. ресурс. – Режим доступу: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/552897.pdf>
7. Бьюзен. Т. Супермышление / Т.Бьюзен. – Мн.: ООО «Попурри», 2003. – 304 с.
8. Венгер Л.А., Пилюгина Э.Г., Венгер Н.Б. Воспитание сенсорной культуры ребенка/ Под ред. Л.А.Венгера. – М.: Просвещение, 1988. – 144с.
9. Гавриш Н.В. Інтегровані заняття: Методика проведення / Н.В.Гавриш. – К.: Шк. світ, 2007. – 128 с.
10. Интеллект-карта как метод формирования познавательной деятельности детей дошкольного возраста. – Ел.ресурс. – Режим

- доступу: <https://docplayer.ru/64276194-Intellekt-karta-kak-metod-formirovaniya-poznavatelnoy-deyatelnosti-detey-doshkolnogo-vozrasta.html>
11. Карпинська Л.О. Формування професійної майстерності майбутніх учителів у системі вищої педагогічної освіти Канади: дис. .. канд. пед. наук: 12.00.01 / Л.О.Карпинська. – Одеса, 2005.
 12. Картування розуму. Ел.ресурс. – Режим доступу: <https://www.mindmapping.com/mind-map>
 13. Колчина Н.И. Использование ментальных карт в образовательном процессе в детском саду / Н.И. Колчина // Дошкольная педагогика. – 2016. - №10.-С.7-23.
 14. Кононко О. Перехідний період: самовизначення, зміна орієнтирів і пріоритетів / О.Кононко // Дошкільне виховання. – 2009. – №1. – С.5-9.
 15. Лейм М.Мир радиантного мышления- каков он? Интеллект-карта как его отражение. Ел.ресурс.–Режим доступу: <https://shkolazhizni.ru/psychology/articles/58368/>
 16. Луговская Е.П. Использование современной образовательной технологии «Интеллектуальная карта» в работе с детьми старшего дошкольного возраста.-Ел.ресурс.-Режим доступу: http://xn--e1aarpvu.com/konkurs/Poisk/metod_razrabotka_Ly%20govskaya.pdf
 17. Ментальні карти в початковій школі. Ел.ресурс. – Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/mentalni-karti-v-pocatkovij-skoli-191544.html>
 18. Немов Р. Психология. Книга 1. Общие основы психологии. Ел.ресурс.–Режимдоступу: <https://avidreaders.ru/book/psihologiya-kniga-1-obschie-osnovy-psihologii.html>
 19. Поніманська Т. Дошкільна педагогіка / Т.І.Поніманська. – К.: Академвидав, 2004. – С.78-97.
 20. Сеченов М.И. Рефлексы мозга. Ел.ресурс.–Режим доступу: http://loveread.ec/read_book.php?id=49264&p=1
 21. Сохина Ф.А. Развитие речи детей дошкольного возраста / Ф.А. Сохина. – М.:Знание, 1984.-86с.

22. Хомский Ноам. Ел.ресурс.–
Режимдоступу:http://ru.wikipedia.org/wiki/Хомский,_Ноам
23. Яковлева С.С. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕНТАЛЬНЫХ КАРТ В ОБУЧЕНИИ СТУДЕНТОВ ВУЗА // Научное обозрение. Педагогические науки. – 2019. – № 4-1. – С. 134-137;
URL: <https://science-pedagogy.ru/ru/article/view?id=2083> (дата обращения: 29.10.2020).
24. Bloom В.С. (1956). Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. New York: Longman.
25. Buzan Т. and В. Superthinking 2003
http://loveread.ec/read_book.php?id=55086&p=1
26. Dave, R.H. (1970). Psychomotor levels in *Developing and Writing Behavioral Objectives*, pp.20-21. R.J. Armstrong, ed. Tucson, Arizona: Educational Innovators Press.
27. Information processing model
<https://dataworks-ed.com/blog/2014/07/the-information-processing-model/>
28. Information Processing Theory (G.Miller)
<https://www.instructionaldesign.org/theories/information-processing/>
29. Louis Rosenfeld and Peter Morville, Information Architecture for the World Wide Web, 2nd edition (Sebastopol, PA:O'Reilly,2002), ISBN 0-596-00035-9.
30. Miller, GA (1956). The magical number seven, plus or minus two: Some limits on our capacity for processing information. *Psychological Review*, 63, 81-97. Available at <http://www.musanim.com/miller1956>
31. Muller Horst.2007 Drawing up mental maps: a method of generating and structuring ideas <https://romankalugin.com/skachat-horst-myuller-sostavlenie-mentalnyih-kart-metod-generatsii-i-strukturirovaniya-idey/>
32. Sagan, O., Los, O., Kazannikova, O., Raievska, I. «A System of Effective Tasks in Blended Learning on the Basis of Bloom's Taxonomy». In

E.Smyrnova-Trybulska (Ed.) E-Learning and STEM Education. Katowice-Cieszyn: Studio Noa for University of Silesia. 2019. 171-187.

ДОДАТОК Б

Як користуватися засобами картографування розуму в eLearning.

Карти розуму є безцінними інструментами для професіоналів електронного навчання, які хочуть включити в свої результати візуальні елементи, що впливають, а також для інтернет-фасилітаторів, які шукають шляхи запропонувати більш інтерактивний та ефективний досвід електронного навчання. Завдяки різноманітності безкоштовних інструментів відображення розуму, доступних сьогодні в Інтернеті, практично кожен, навіть той, хто, можливо, не мав попереднього досвіду проектування, може скористатися багатьма перевагами, які можуть запропонувати ці інструменти.

1. Використовуйте інструменти відображення розуму для розробки вашої стратегії електронного навчання.

Карти розуму можна використовувати в процесі розробки, щоб допомогти вам краще розробити програму курсу електронного навчання. Карти розуму можуть бути неоціненним інструментом мозкового штурму та планування, оскільки вони дозволяють ретельно продумати кожен аспект вашої стратегії та вибрати, які елементи слід інтегрувати у ваш курс електронного навчання. Вони також можуть допомогти вам визначити потік вашого результату, який забезпечить вам структуру, що рухається вперед. Як результат, використання розумових карт на етапі розробки вашого курсу електронного навчання може заощадити ваш час та гроші, оскільки ви зможете розробити курс електронного навчання швидше та ефективніше.

2. Інтегруйте карти розуму у свій курс електронного навчання, щоб дати загальний огляд своїм учням.

Чому б не використовувати розумові карти, щоб дати зрозуміти вашим учням, куди саме спрямований курс електронного навчання та що

буде висвітлено на кожному уроці чи модулі? Карти розуму не є лінійними, тому вони не обов'язково ідеальні для відображення прогресу курсу. Однак, якщо ви хочете дати своїм учням можливість дослідити певні розгалужені теми або отримати загальний огляд навичок чи ідей, які будуть висвітлюватися в курсі електронного навчання, тоді розумові карти – чудовий варіант.

3. Зберігайте записи на розумних картах чіткими та стислими.

Кожен запис у вашій мапі розуму повинен бути стислим і чітким. Бажано, щоб ви хотіли, щоб записи були дуже короткими та актуальними. Учні зможуть клацнути на самому слові чи реченні, щоб отримати більш глибоке пояснення, тому карта розуму повинна служити лише в якості орієнтира або підсумку того, куди їх приведе кожен розділ курсу електронного навчання.

4. Посильте взаємодію з учнями, заохочуючи модифікувати розумові карти під час курсу eLearning.

Однією з найважливіших переваг використання розумових карт в онлайн-освіті є те, що вони можуть бути змінені вашими учнями. Отже, ви можете заохотити кожного з ваших учнів змінити карту розуму, якщо вони відчують, що вони можуть запропонувати розуміння теми або навіть задати питання щодо її змісту. Якщо ви це зробите, ви підвищите інтерактивність курсу електронного навчання та дасте учням відчуття, що вони є активними учасниками навчального досвіду. Якщо ви шукаєте більше способів підвищити інтерактивність учнів, ви можете знайти безцінні поради в статті 7 Порад щодо розробки успішної інтерактивної стратегії електронного навчання.

5. Попросіть учнів поділитися розумовими картами та запропонувати відгуки.

Інструменти картографування розуму не лише дають вам можливість ділитися ментальними картами з учнями, але й дозволяють учням ділитися своїми проектами мап-розуму зі своїми однолітками.

Насправді однолітки можуть запропонувати безцінний зворотний зв'язок, який може дозволити учням переглянути або додати до своїх розумових карт, що робить його більш ефективним інструментом навчання. Це також може полегшити групову взаємодію та обговорення, що завжди вітається в середовищі онлайн-навчання.

6. Оцініть учнів, створюючи іспити та вікторини на основі розумової карти.

Створіть оцінки, які зосереджені навколо розумових карт, щоб визначити, чи повністю ваші учні засвоїли інформацію. Наприклад, ви можете розробити частково порожню карту розуму, щоб учні могли згадати попередні знання для її заповнення. Ви також можете скористатися цією конкретною підказкою щодо відображення розуму після тренувальних заходів у реальному часі або віртуальних навчальних занять.

7. Включіть інформативні посилання на ресурси до вкладень, які можна натиснути.

Ви можете направити учнів до корисних статей, Інтернет-путівників та веб-сайтів, включивши посилання на розумову карту. Насправді, замість того, щоб створювати клікабельні сторінки, до яких можна отримати доступ за допомогою розумової карти, ви можете просто направити їх на інші сайти за допомогою самих записів. Однак, якщо необхідно створити сторінки, до яких можна потрапити через записи на розумовій карті, ви можете додати до них посилання на ресурси, щоб зробити їх ще більш інформативними та цікавими.

8. Переконайтеся, що ваша розумова карта доступна на мобільних платформах.

Коли ви використовуєте інструменти відображення розуму, вам слід переконатися, що вашу карту розуму можна переглядати та / або редагувати на різних платформах, особливо на мобільних пристроях. З огляду на те, що багато учнів можуть навчатися в дорозі, завжди

найкраще запропонувати їм зручність доступу до навчальних матеріалів на своїх телефонах або планшетах.

9. Дотримуйтеся згуртованості дизайну в усіх елементах розумової карти.

Обов'язково дотримуйтеся однакових шрифтів, тем та дизайну на всій карті. Це також стосується сторінок, до яких учні будуть переходити через основні записи самої карти розуму. Кожен аспект розумової карти повинен ефективно передавати імідж вашого бренду та його повідомлення.

10. Складіть розумні карти в центрі уваги онлайн-дискусій та навчальних заходів.

Якщо ви регулярно проводите віртуальні навчальні заходи або обговорення в Інтернеті (наприклад, за допомогою Google Hangout або онлайн-форумів), розумові карти можуть стати центром розмови. Завантажте карту розуму заздалегідь, а потім використовуйте карту як керівництво під час обговорення. Задавайте учням запитання на основі записів на карті, а потім заохочуйте їх говорити про це між собою. Це стимулює як залучення учнів, так і співпрацю. У статті 5 порад для підвищення зацікавленості у віртуальній класі ви можете знайти додаткові поради щодо підвищення залученості учнів.

Користуючись цими простими та зрозумілими підказками щодо інструментів розумової карти, ви можете створити розумові карти, які наближають ваших учнів на крок до цілей електронного навчання. Знайдіть інструмент відображення розуму, який відповідає вашим потребам, і не поспішайте експериментувати з його функціями та функціями, щоб ви могли визначити, як розумові карти найкраще впишуться у вашу стратегію електронного навчання.

ДОДАТОК В

КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Я, Драмін Тетяна Миколаївна, учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

– дотримуватися:

- вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
- принципів та правил академічної доброчесності;
- нульової толерантності до академічного плагіату;
- моральних норм та правил етичної поведінки;
- толерантного ставлення до інших;
- дотримуватися високого рівня культури спілкування;

– надавати згоду на:

- безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
- оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
- використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;

– самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;

– надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;

– не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;

– своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;

– не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;

- підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;
- поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;
- не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;
- відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;
- запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;
- не брати участі будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;
- не підроблювати документи;
- не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;
- не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;
- не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;
- не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;
- не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;
- не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;
- не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

(дата)

(підпис)

Тетяна ДРАМІН
(ім'я, прізвище)

